

1

ЛЮТОГО

(19 січня)

Пам'ять преподобного МАКАРІЯ ВЕЛИКОГО, ЄГИПЕТСЬКОГО¹

Преподобний Макарій Великий народився 300 року в поселенні Жижбер у дельті Нілу і був спершу погоничем верблюдів. Відгукнувшись на Божий поклик, він усамітнився в келії в рідному селі, аби віддатися подвижницькому життю й молитві. Коли мешканці цього місця забажали зробити його священиком, він утік в інше село.

Преп. Макарій Великий.
Коптська ікона

¹ Відомості про життя преп. Макарія наведено в алфавітному зібранні *Апофтегм*, у *Лавсайку* (розд. 17) та в *Історії монахів Єгипту* (розд. 21).

Одна дівчина з того села, виявившись вагітною, щоб виправдати себе, звинуватила самітника у згвалтуванні. Макарія схопили й тягали вулицями села із посудинами на шиї, осипаючи його ударами й лайкою. Святий нічого не сказав на свій захист і погодився навіть більше працювати, щоб допомагати жінці з дитиною, яких йому послало Провидіння. Коли ж його невинність зрештою стала

*Преп. Макарій Великий.
Синайська ікона XIII ст.*

очевидною, усе село, вражене його смиренням, зібралось просити у святого пробачення. Але Макарій утік і звідти, аби уникнути марної слави, й подався до пустелі, званої Скит², засушливої та вкрай негостинної місцевості, відомої лише тим, що в ній видобували селітру.

Тридцятирічний подвижник із непогамовним піднесенням узявся за подвижницькі труди. Він їв лише раз на тиждень трохи хліба й води, спав уривками, спираючись на стіну келії. Макарій повсякчас зберігав мовчання, пильно стежив за порухами свого ума, відкидаючи всяку сторонню думку та не полишаючи внутрішньої молитви. Їв він чи голодував, його плоть

² Сучасн. Ваді-Натрун.

завжди була настільки сухорлявою, наче він зовсім не підкорявся законам єства. Він так і казав: «Плоть того, хто постійно очищує свою душу, поглинається страхом Божим, як головня, охоплена полум'ям».

Святий настільки мало переймався благами світу цього, що, зненацька заставши злодія, який грабував його хатину, власноруч допоміг йому сховати у мішок свій вбогий скарб. Удень і вночі Макарій сидів у келії, руками сплітаючи циновки з пальмового листа, в душі з умилінням розмислюючи над своїми гріхами, а духом підносячись на Небеса. Преподобний не розтікався у довгих молитвослов'ях; простягаючи руки до Небес, він повсякчас повторював лише одне: «Господи, помилуй мене, як Ти Сам хочеш і знаєш!»

Одного разу хтось запитав його: як іти шляхом спасіння? Святий послав його на цвинтар, звелівши сварити покійних, а потім хвалити їх. Після цього він звернувся до відвідувача: «Бачиш, мертві нічого тобі не відповіли. Так і ти, як хочеш спастися, стань наче мертвий, вважаючи за ніщо людський глум і людські похвали».

Біси, розлютовані такою сміливою атакою преподобного у самісінькому їхньому осідку, накиннулися на нього з усієї люті, проте Макарій зі зневагою відкидав їх. Один із нечистих духів зізнався йому: «Усе, що ти робиш, я вмію також: ти постуєш – я зовсім не їм; ти ще і ще продовжуєш бдіння – я зовсім не сплю. Ти перемагаєш мене лише одним – смиренням. Через нього я нічого не можу тобі заподіяти». У цих битвах Макарій навчився проникливо розпізнавати всі

бісівські стратегії. Він казав, що лукаві духи поділяються на дві частини: одні підштовхують нас до грубих пристрастей, таких як гнів чи заздрість, а інші, ще жахливіші, вводять людей у духовну оману (ц.-слов. *прелєсть*), богохульство та ересі.

Слава про чесноти преп. Макарія поширилася по всьому Єгипту, і до пустині Скит почали стікатися численні відвідувачі. Святий радо і просто приймав усіх, хто приходив до нього, нікого не засуджуючи, щедро подаючи кожному потрібне йому: слово повчання чи молитву. Вшановуючи своїх гостей, він пропонував їм трохи вина, і сам пив із ними; та потім, залишаючись наодинці, преподобний не пив навіть води стільки днів, скільки чарок вина йому довелося випити. Люди називали його «земним богом», бо, як Бог охороняє весь світ Своїм Провидінням, так і авва Макарій покривав гріхи, які він бачив, наче не бачивши їх, й огортав усіх своєю любов'ю. Надзвичайне милосердя подвижника спонукало його молитися зі сльозами навіть за безнадійних грішників.

Одного дня, прямуючи пустелею, преподобний побачив череп язичницького жерця, і кості промовили до нього: «Щораз, коли ти виявляєш милість до приречених на пекельні муки, ми, охоплені полум'ям, спиною до спини, відчуваємо хоч якусь розраду, бо можемо на хвилинку побачити обличчя наших товаришів по нещастю».

Св. Макарій відвідав св. Антонія Великого, який високо оцінив його чесноти і прийняв його в коло